

Sprehodi po knjižnem trgu

Alenka Urh

Jakob J. Kenda:
Apalaška pot.
3500 kilometrov
hribov in Amerike.

Ljubljana: ISPO, 2018.

“Dolge poti so res dolge. Na tisoče kilometrov daleč gredo. Na večini se nabere krepko prek sto kilometrov skupnega vzpona. Desetine kilometrov potrebuješ, da jih prehodiš.” Takšna je tudi ameriška Apalaška pot, ki jo je kot prvi Slovenec prehodil Jakob J. Kenda, doktor literarnih ved, urednik in prevajalec (ja, tisti, ki je prevedel Harryja Potterja, a še mnogo drugega) in o svojem podvigu napisal zanimiv literariziran potopis. Slednjega je tudi sam izdal in tako približno leto dni po zavidanja vrednem podvigu prehodil še njegovo zadnjo etapo. Na pot, ki se s svojimi tri tisoč petsto kilometri in sto dvainštiridesetimi kilometri skupnega vzpona vije skozi štirinajst ameriških zveznih držav, se človek navadno ne poda nepremišljeno – avtor se je z idejo poigral nič manj kot tri desetletja, ves ta čas se je, čakajoč na pravi trenutek, po malem pripravljaval in zbiral informacije o različnih poteh, dokler ni našel prave zase.

Vprašanje o motivih hodca se pri tako osupljivi razdalji ponudi samo po sebi, na “krepak sprehod” takšnih razsežnosti se človek vendar ne poda kar tako. A je možno tudi to; Kenda namreč pri opisovanju svojih vzgibov

ostaja previdno stvaren – ne gre mu denimo za popolno osamitev, sublimacijo ali iskanje z asketstvom spodbujene izkušnje presežnega, v kateri naj bi se korenito izoliral od profanosti vsakdanjika, niti ne vzpostavlja radikalne zarez med jazom domačega ognjišča in jazom poti, ki bi bila na takšni razdalji vsekakor tudi legitimna in možna.

Njegovo popotniško vodilo je skladno z *Navodilom za hojo* Kajetana Koviča: “iti hoditi, / ne ker to hočeš, / ne ker je treba, / ampak ker tukaj, / razen te hoje drugega ni.” Idejne markacije njegovega podviga so tako speljane vzdolž metafore življenja samega, ki si jo je avtor zadal izpolniti v čisto dobresednem smislu. In ker se v nasprotju z velikim številom pohodnikov, ki se na pot podajo s ciljem *najti se* (mladi) ali *ponovno najti se* (nekoliko starejši, razpeti nad čermi takšne ali drugačne življenjske prelomnice), ni odpravil s takšnimi ambicijami na grbi (samega sebe je, kot pove, namreč našel že prej), je lahko to Kovičevo vodilo tudi izpolnil.

Kenda se je torej morebitnih soterioloških ali emancipatornih ambicij svoje poti otresel že v začetku, vseeno pa je moral na hrbtu ves čas nositi deset- do petnajstkilogramski nahrbtnik, ki že s svojo težo najboljše pove, kako se evropsko pohodništvo razlikuje od ameriškega – ker slednje ne pozna koncepta planinskih koč, morajo pohodniki s seboj nositi spalnico, kuhinjo in shrambo. In, seveda, nekaj garderobe.

Apalaška pot se začne tako rekoč *in medias res*, po kakšnem mesecu hodá, v samotni nočni uri, ko (tedaj) neznana divja zver renče mlati pisateljevo zalogo hrane – napeti dogodek bralca, zdaj primerno vznemirjenega in polnega pričakovanj, prepričljivo vabi v pustolovščino. Krajša poglavja, ki sledijo (poimenovana po krajih, osebah ali dogodkih, ki se jih avtor v svojih refleksijah loteva), so pretežno podrejena kronološkemu ključu in koordinatam na zemljevidu, mednje pa so umeščeni splošnejši premisleki in popisi različnih vtisov s poti.

Pripoved potuje po nekaterih v planinski literaturi pogostih temah, kot so pohodniški izzivi, težave, podvigi in znameniti pohodi po ikoničnem ameriškem gorovju (zgolj za ilustracijo: najstarejši pohodnik, ki je v celoti prehodil Apalaško pot, je bil star 82 let, najhitrejši jo je premagal v dobrih 45 dneh, največkrat jo je isti človek prehodil kar sedemnajstkrat), hkrati pa bralca po zvijugani poti pelje skozi gozdove, doline, ravnice ter urbane predele ameriških mestec in mest, predmestij in nekdanjih industrijskih središč. Nekako na polovici pohodne avanture je pot prekinjena z družinskimi počitnicami, ki ponudijo možnost za refleksijo še ene plati ameriške stvarnosti – (vele)mestnega utripa ob vzhodni obali Amerike.

Skladno s potjo se vije tudi steza razmisleka, ki z različnih gledišč kontemplira tisto, kar ponuja okoliška scenografija. Avtor v bralčevo popotno malho natrese obilo zanimivih dejstev in podrobnosti o poti, okoliškem rastlinju (ki je mestoma res osupljivo) in življu. Pa o zgodovini ameriškega pohodništva in razvoju posebnega tipa poti, ki se je začel s transcendentalisti in njihovim ponovnim odkritjem Narave ter Thoreaujevim zametkom ideje divjinskega pohodništva. Piše o razslojenosti ameriške družbe, kot jo je doživel, o svetlobi in sencah, svetinjah in madežih na podobi ameriških sanj, katerih hrbtna plat pogosto kaže precej drugačno sliko kot njihovo vzneseno in optimistično pročelje. Resnična Amerika so tudi revščina, zapuščenost nekdanjih cvetočih industrijskih središč, apatija, droge in alkoholizem.

Kljub veliki "pohodniški ljubezni", ki z vsakim prehojenim kilometrom pripovedovalca vse bolj navdihuje, tudi, kot pravi, zaradi blagodejne in poživljajoče mešanice različnih telesu lastnih substanc, ki se sproščajo ob tako dolgotrajnih telesnih naporih, pa na stvari ne gleda skozi prizmo idealizma, o poti in njenih popotnikih ima povedati tudi kakšno pikro in nejevoljno kritiko. A ta nikdar ne meri s prvo žogo in daleč presega stereotipno podobo nerazgledanih, celo zagovednih, koristoljubnih ali vsaj močno vase zagledanih Američanov.

Pripoved posredno razkrije še eno prevladujočo značilnost sodobnega pohodništva, ki je spričo digitalizacije precej drugačno, kot je bilo še pred nedavnim – zemljevide in vodiče so zamenjale spletne aplikacije, telefonski signal se da občasno najti tudi globoko v gozdu, od koder se da torej poravnati tudi kakšen račun ali odgovarjati na elektronsko pošto – ali to poveča ali okrni polje pohodniške svobode, naj odloči vsak pri sebi, vsekakor pa se da že s prvim pogledom zaobjeti nekaj povsem praktičnih prednosti in nekaj nezgrešljivih slabosti.

"Pešpot za tiste, ki iščejo družbo divjine" ponuja tudi obilo možnosti za družbo ljudi – Apalaška pot, "mati vseh poti", je namreč priljubljena, zato se nanjo "v balonu" (v skupini, ki sicer ni povezana, a hodi bolj ali manj strnjeno) vsako leto podajo številni pohodniki. Med temi povsem različnimi in naključno zbranimi posamezniki, ki stopajo po dolgi poti s približno enakim tempom, se oblikujejo manjše "družinske skupnosti", v katerih še bolj poudarjeno kot sicer vlada duh solidarnosti, vseprežemajoče tolerance in medsebojne podpore. Del takšne elementarne pohodniške celice prav kmalu postane tudi naš pripovedovalec in korak za korakom nam poleg lastnih razmislekov riše tudi osebne zgodbe različnih "junakov", ki jih srečuje na poti. Te sicer niso podrobneje razdelane in ne privzemajo krinke

celovitosti literarnega sveta, njihove zgodbe in značaji so namreč tudi pri tistih, ki se prebijejo v samo ospredje dogajanja, predstavljeni precej mi-mobežno, a to v literaturi tega žanra ni pomanjkljivost, prej obratno, saj bi pretirano romaneskno izcizelirani junaki potopisni pripovedi bržkone odškrnili del prepričljivosti. Namesto tega zvesto prevzemajo vloge, ki so jim pisane na kožo, torej vloge naključnih sopotnikov (ki pa prav lahko postanejo tudi prijatelji), prek katerih avtor plast za plastjo odstira nivoje in vidike stvarnosti. Pripovedovalčevi pogovori s pohodniško družino in lokalnim prebivalstvom sicer niso vselej najbolj prepričljivi, vsekakor pa prispevajo k dinamiki pripovedi in dosežejo večglasje, zaradi katerega so avtorjeve ocene (tudi kadar so kritične) osvobodjene moralizma in napuha absolutnosti.

Avtor v potopisni pripovedi spretno preizkuša različne pripovedne prijeme – mestoma prvoosebna pripovedovalca zamenja drugosebni, spet drugič povsem stvarne opise prekine niz liričnih impresij. Visok jezikovni izraz se srečuje s pogovorno izreko in slengom, avtor pa bralca seznanja tudi s pojmi popotniškega žargona, kot so na primer *white, yellow, pink* ali *blue blazing, trail mum, trail angel*. V sicer spretno podani zgodbi mestoma preseneti kakšen slogovni zdrs ali nekoliko okorna aluzija na ta ali oni element popularne kulture, sicer pa Kenda spretno in konsistentno vzdržuje živahno bogastvo pripovednega sloga, ki postreže tudi s kakšno prav duhovito. Knjiga je opremljena z zemljevidi posameznih odsekov poti, robove listov pa mestoma krasijo vinjete Nine Čelhar, ki v likovnem jeziku poudarijo nekatere vsebinske motive.

Dolge poti so res dolge, a lahko so tudi kratkočasne, živahne in zanimive. Ena takih je *Apalaška pot*, ki s svojo mešanico dokumentarnosti in literarnosti bralca spretno vodi po svojih pokrajinah.